

Aardappel de kurk waarop de akkerbouw drijft

Gespecialiseerde landbouw

In 1999 zijn er in ons land 27 duizend ondernemingen die akkerbouwgewassen telen. Ruim de helft van deze ondernemingen bestaat uit gespecialiseerde bedrijven.

Het bouwplan van de gespecialiseerde akkerbouwer bestaat ruwweg voor eenderde uit granen, eenderde zijn aardappelen, een vijfde suikerbieten, en een aantal kleinere gewassen als graszaad, peulvruchten en wat handelsgewassen.

Akkerbouwers telen steeds meer tuinbouwgewassen, vooral groenten. Ze spreiden zo hun inkomen en zijn minder afhankelijk van aardappelen, graan en bieten. Toch veranderen de ondernemingen slechts langzaam van bedrijfstype.

Vruchtwisseling

De granen die de boer verbouwt, zijn voornamelijk wintertrawe of zomergerst. Voor veel bedrijven is de graanteelt belangrijk vanwege de vruchtwisseling. Een goede wisseling van gewassen is van belang om ziektes te voorkomen en gaat uitputting van de grond tegen. In 1999 haalden graanboeren gemiddeld 8,9 duizend kg wintertrawe van een ha land.

Aardappelproducten

Vanaf 1989 stijgt het areaal consumptieaardappelen, vooral op zandgronden. Sindsdien schommelt de oppervlakte consumptieaardappelen tussen 74 tot 86 duizend ha. In 1999 waren in Nederland 15,8 duizend bedrijven gezamenlijk verantwoordelijk voor de teelt van 180 duizend ha aardappelen. Op bijna de helft van dat areaal worden consumptieaardappelen geteeld. Op de rest staan pootaardappelen en aardappelen voor de productie van zetmeel voor de industrie.

Gespecialiseerde akkerbouwers zijn gemiddeld voor veertig procent van hun inkomen afhankelijk van aardappelen. Vanuit de aardappelverwerkende industrie is er een grote vraag naar aardappelproducten ten behoeve van de export.

De aardappelopbrengsten per ha zijn de laatste decennia sterk gestegen. De oogst was in

de tweede helft van de jaren vijftig ongeveer 25 duizend kg per ha. In 1999 trok een aardappelboer per ha maar liefst 47 duizend kg consumptie- en pootaardappelen uit de grond, een record. Ook de totale opbrengst van 5,9 miljard kg aardappelen was nog nooit zo hoog. Inclusief zetmeelaardappelen bedroeg de totale aardappel oogst in 1999 ruim 8,2 miljard kg.

Zaaiuien

Een landbouwer haalde de afgelopen vijf jaar bijna tweemaal zoveel uien van een ha grond als veertig jaar geleden. De gemiddelde opbrengst bedroeg in de periode 1955-1959 ongeveer 29 duizend kg per ha. De afgelopen vijf jaar was dat gemiddeld 53 duizend kg.

De productie van zaaiuien kan van jaar tot jaar flink schommelen. Zo oogsten de boeren in 1993 nog 65 duizend kg uien per ha, het jaar daarop nog maar 43 duizend kg. Ook per regio zijn er verschillen. In 1999 was de opbrengst in Zuid-Holland 46 duizend kg, terwijl in Flevoland 60 duizend kg van het land werd gehaald. De uitval varieert van

2 procent per jaar tot wel 24 procent. Sinds 1989 is de oppervlakte uien met 65 procent gestegen tot 14 duizend ha (1999). Ruim driehonderd bedrijven telen dit gewas.

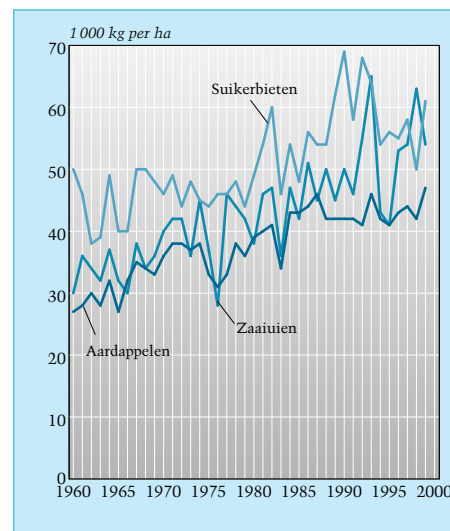
Aanhangende grond

De opbrengst van suikerbieten steeg de laatste veertig jaar met veertig procent. De laatste jaren ligt de geteelde oppervlakte tussen 110 en 120 duizend ha. Er zijn bijna 18 duizend bietentelers.

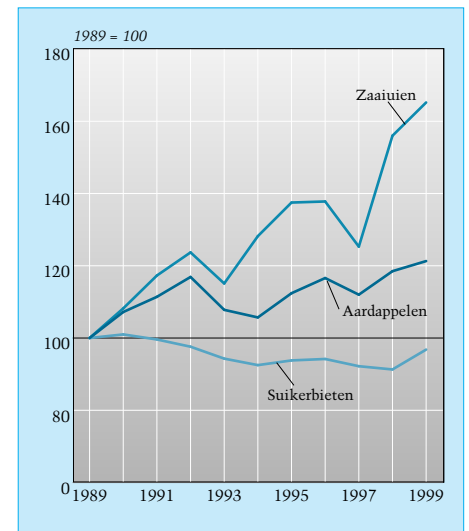
Een doorsnee bietenteler oogstte in 1999 meer dan 61 duizend kg van een ha. Bij het transport naar de fabriek gaan echter niet alleen bieten op de vrachtauto. Er gaat een aanzienlijke hoeveelheid aanhangende grond mee, de tarra. Deze tarra bedraagt wel tien procent en loopt soms op tot een vijfde van het totale gewicht. Dat betekent dat daarmee jaarlijks onbedoeld 700 miljoen kg klei- en zand met de suikerbieten mee over de weg wordt vervoerd.

Remko Koeman en Folkert van der Werf

Opbrengst akkerbouwgewassen

Oppervlakte akkerbouwgewassen

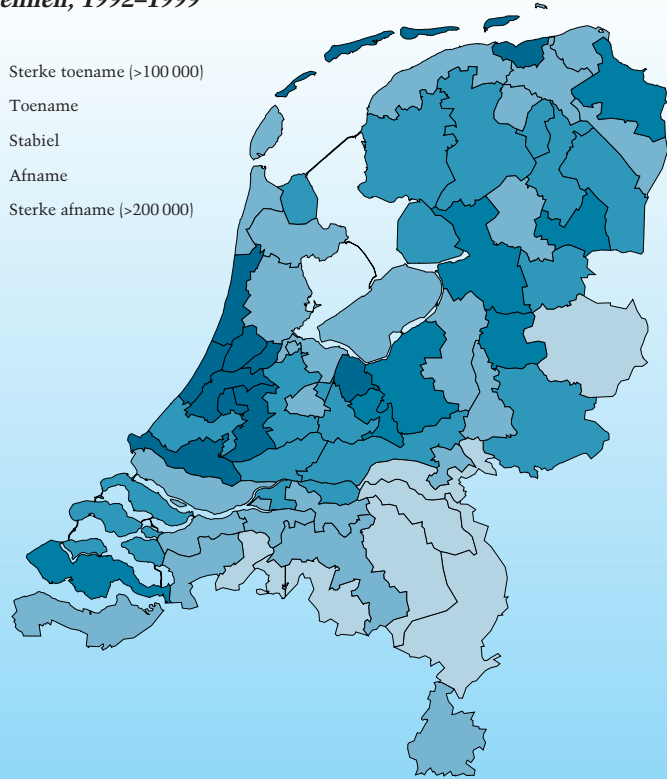
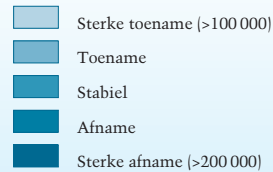
30 miljoen leghennen

Het aantal leghennen schommelt al jaren rond de 30 miljoen. De leghennenhouders hebben hun bedrijven de laatste jaren echter wel behoorlijk aangepast. Sinds 1985 is het gemiddeld aantal leghennen op deze bedrijven verdubbeld. In 1985 waren er gemiddeld ruim 7 duizend leghennen op een bedrijf, in 1999 zijn dit al 14 duizend kippen.

Brabant, Limburg en Gelderland zijn de leghennenprovincies. Ruim driekwart van de leghennen is gehuisvest in deze provincies. In de kippenarme gebieden neemt het aantal bedrijven met leghennen licht toe.

Nog geen tien procent van de bedrijven behoort tot de zeer grote bedrijven met 50 duizend of meer leghennen. In Limburg vormen deze zeer grote bedrijven ongeveer twintig procent van alle bedrijven met leghennen. ▶

Leghennen, 1992–1999

Aardappelgeneratie boeren

Het areaal consumptieaardappelen heeft dit jaar een recordhoogte bereikt van ruim 86 duizend ha. Ook de hectareopbrengsten zijn hoger dan ooit, blijkt uit de recente oogst-raming akkerbouwgewassen. De aardappelboeren haalden in 1999 dus een recordopbrengst aardappelen van hun land. De aardappel speelt een steeds belangrijkere rol in het bouwplan. Vijfentwintig jaar geleden bestond nog geen kwart van het bouwplan uit aardappelen. De laatste jaren is het aandeel aardappelen al bijna eenderde. Ook de granen nemen de laatste drie jaren een derde deel van het gemiddelde bouwplan voor hun rekening. Daarna volgen suikerbieten met twintig procent. De overige akkerbouwgewassen bepalen slechts voor enkele procenten het beeld van de akkerbouw.

De gemiddelde oppervlakte consumptieaardappelen is inmiddels toegenomen tot circa 7,5 hectare. Ook dat is nog nooit zo hoog geweest. In 1998 lag dit nog een halve hectare lager. Het aantal akkerbouwers dat dit jaar consumptieaardappelen verbouwt nam met enkele honderden af. ▶

Aardappelen, 1993–1999

